

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z powództwa D.M.
przeciwko Skarbowi Państwa - Izbie Administracji Skarbowej w Z.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 29 kwietnia 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego
w Zielonej Górze z dnia 30 grudnia 2024 r., sygn. akt IV Pa 179/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, wyrokiem z 30 grudnia 2024 r., oddalił apelacje powódki D.M. oraz pozwanego Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Z. od wyroku Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 19 czerwca 2024 r., którym zasądzono na rzecz powódki od Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w Z. kwotę 36 034,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem odprawy, a w pozostałym zakresie powództwo oddalono.

Strona pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji zaskarżając wyrok w części, w zakresie oddalenia apelacji pozwanego. Skargę kasacyjną oparto na podstawach naruszenia prawa materialnego tj. art. 165 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (jednolity tekst: Dz. U. z 2016 r.,

poz. 1799); art. 5 k.c. w związku z art. 8 k.p. a także art. 165 ust. 3 pkt 1 ustawy o Służbie Celnej.

Mając powyższe zarzuty na uwadze, strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z 30 grudnia 2024 r. w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy - w tym zakresie - Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze do ponownego rozpoznania; zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego Skarbu Państwa w postępowaniu kasacyjnym według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, strona pozwana powołała się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a to art. 165 ust. 2 ustawy o Służbie Celnej, a rozbieżności wywołuje: (-) zagadnienie, czy poprzedzona uchwałą Sądu Najwyższego z 6 lutego 2024 r., III PZP 2/23, niejednolitość orzecznictwa w sprawach o odprawę pieniężną stanowi wyjątkową okoliczność w rozumieniu art. 165 ust. 2 ustawy o Służbie Celnej (i jego odpowiednika art. 252 ust. 2 ustawy o KAS), usprawiedliwiającą nieuwzględnienie terminu przedawnienia; (-) kwestia podmiotu uprawnionego do nieuwzględnienia upływu terminu przedawnienia.

Powódka nie wniosła odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Odwołanie się do przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, Legalis nr 127030; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, Legalis nr 2701754 i z 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Stronę skarżącą obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112 i z 29 września 2022 r. I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349).

Strona skarżąca przytacza szereg wyroków sądów powszechnych dla wykazania rozbieżności w zakresie przedawnienia roszczenia o odprawę należną byłemu funkcjonariuszowi Służby Celnej.

Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie, na tle analogicznych spraw, wielokrotnie podkreślał, że w świetle prawa do sądu ustanowionego w art. 45 Konstytucji nie powinno budzić wątpliwości, iż sądy powszechne właściwe do rozpoznania sprawy o odprawę są uprawnione do badania, czy w określonej sprawie zachodzą "wyjątkowe okoliczności" pozwalające kierownikowi jednostki

organizacyjnej nie uwzględnić terminu przedawnienia (art. 252 ust. 1 ustawy o KAS oraz art. 165 ust. 2 ustawy o Służbie Celnej). Niewątpliwie podniesienie zarzutu przedawnienia stanowi realizację prawa podmiotowego strony pozwanej i jako takie otwiera możliwość nieuwzględnienia tego zarzutu przez sąd na podstawie art. 5 k.c. (art. 8 k.p.) Należy podkreślić, że może to nastąpić wyjątkowo, gdy zostanie wykazane, że bezczynność wierzyciela w dochodzeniu roszczeń była usprawiedliwiona wyjątkowymi okolicznościami. Przy ocenie, czy zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa, rozstrzygające znaczenie mają okoliczności konkretnego wypadku, zachodzące po stronie poszkodowanego oraz osoby zobowiązanej do naprawienia szkody. W szczególności ma znaczenie charakter uszczerbku, jakiego doznał poszkodowany, przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania. Jednocześnie należy wskazać na potrzebę analizowania przyczyn leżących po stronie wierzyciela, który z roszczeniem w terminie nie wystąpił, w kontekście ich usprawiedliwionego okolicznościami charakteru. Takiej też oceny dokonał Sąd Okręgowy, dzieląc ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Godzi się przypomnieć, że Sąd Rejonowy przedstawił szereg okoliczności na poparcie swojej decyzji, wskazując na proces zmian i przekształceń w zakresie stosunku służbowego niezależny od funkcjonariusza, na skomplikowany stan prawny, niepewność co do sytuacji prawnej, oraz ostatecznie rozstrzygnięcie problemu uchwałą SN z 6 lutego 2024 r. Nie można bagatelizować roli tej uchwały w ukonstytuowaniu się pewności prawnej co do zasadności roszczeń dochodzonych przez powódkę. Powódka mogła pozostawać w uzasadnionej niewiedzy co do tego, że prawo do odprawy faktycznie jej przysługuje. Niewiedza ta usunięta została z dniem uzyskania informacji o uchwale, będącej środkiem rozstrzygającym wątpliwości prawne powstałe w orzecznictwie sądów powszechnych. Choć więc uchwała nie ma formalnie mocy wiążącej, to jednak ma określony cel - ujednolicenie orzecznictwa i ustabilizowanie sytuacji prawnej osób zainteresowanych, w tym wypadku - powódki. Dlatego wniesienie powództwa dopiero po uchwale uznać należy za usprawiedliwione.

Nie bez znaczenia dla wyniku sprawy pozostaje spostrzeżenie, że ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Sfera ta w ramach postępowania

kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2024 r., I PSK 99/24, LEX nr 3811327). Tych ostatnich elementów nie wykazano w analizowanych wnioskach o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania, co ostatecznie obligowało Sąd Najwyższy do rozstrzygnięcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

M.G.

[a.ł.]